

Conselleria d'Hisenda i Model Econòmic i Conselleria de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica

ACORD de 9 d'abril de 2021, del Consell, sobre el projecte pilot d'elaboració participativa del pressupost de la Generalitat. [2021/4531]

«La participació ciutadana és el dret que habilita les ciutadanes i els ciutadans a intervenir, de manera individual o col·lectiva, en la definició i l'aplicació de les polítiques públiques i la gestió administrativa a través de processos de consulta, deliberació, decisió, implementació i avaluació. És un dret àmpliament reconegut i que s'ha recollit en normes d'àmbit municipal, autonòmic, estatal i inclús supraestatal. L'Assemblea General de les Nacions Unides va aprovar el 10 de desembre de 1948 la Declaració Universal dels Drets Humans que recollia, per primera vegada, els drets fonamentals de totes les persones els quals s'han de protegir arreu del món. L'article 21.1 de la Declaració garanteix el dret de tota persona a «participar en el govern del seu país, directament o per mitjà de representants lliurement elegits».

Per la seua banda, la Constitució Espanyola insta a impulsar la participació ciutadana en l'article 9.2: «Correspon als poders públics de promoure les condicions per tal que la llibertat i la igualtat de l'individu i dels grups en els quals s'integra siguem reals i efectives; remoure els obstacles que n'impedeixen o en dificulten la seua plenitud i facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social»; i també en l'article 23: «1. Els ciutadans tenen el dret a participar en els afers públics, directament o per mitjà de representants lliurement elegits en eleccions periòdiques per sufragi universal. 2. Tenen també el dret d'accedir en condicions d'igualtat a les funcions i als càrrecs públics, amb els requisits que les lleis assenyalen».

L'article 9.4 de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana reconeix que «Tots els valencians tenen dret a participar de forma individual, o col·lectiva, en la vida política, econòmica, cultural i social de la Comunitat Valenciana». En la mateixa línia, l'objectiu de la Llei 2/2015, del 2 d'abril, de la Generalitat, de transparència, bon govern i participació ciutadana de la Comunitat Valenciana, és, tal com estableix l'article 1.3: «Promoure i fomentar la participació ciutadana en els assumptes públics, de forma individual o col·lectiva, i regular les relacions de la Generalitat amb la ciutadania i amb organitzacions i entitats de la societat civil de la Comunitat Valenciana». Amb aquest objectiu, i tal com s'estableix en l'article 44.1.b de la mateixa llei, mitjançant aquest acord es dona l'oportunitat a participar de manera real i efectiva en l'elaboració de l'avantprojecte de llei dels pressupostos de la Generalitat per a l'exercici 2022.

En definitiva, el marc jurídic actual reconeix la participació ciutadana com a un dret fonamental. A conseqüència d'això, s'han succeït multitud d'acords polítics en la mateixa direcció, també en l'àmbit autonòmic valencià.

Per una banda, l'Acord per un govern valencià de progrés de juny de 2019, a l'eix 5 Qualitat Democràtica i Bon Govern, es reivindica la voluntat d'obrir les portes de l'administració a la ciutadania i fomentar la seua participació en la presa de decisions. Posteriorment, en la declaració institucional sobre els processos participatius de la Generalitat, de 7 de febrer de 2020, el Consell es va comprometre a «dotar la ciutadania de recursos útils i eficients per a la seua participació en els processos de definició de polítiques públiques i de presa de decisions, i engegar progressivament processos participatius en totes les àrees d'acció de la Generalitat». Més recentment, les Corts Valencianes a través de la Resolució de 25 de setembre de 2020, instaren el Consell a «posar en marxa i coordinar de manera transversal els primers pressupostos participatius autonòmics a partir de 2021, desenvolupant-los en les fases d'informació i diagnòstic de la situació, propostes, debat i deliberació col·lectiva i retorn a la ciutadania». Es tracta, doncs, d'uns acords polítics que es comprometen a posar en funcionament diversos procediments participatius que tinguen com a finalitat empoderar la ciutadania.

La modernització tecnològica ha creat nous models de funcionament i organització, fonamentalment a través de la creació de xarxes

Conselleria de Hacienda y Modelo Económico y Conselleria de Participación, Transparencia, Cooperación y Calidad Democrática

ACUERDO de 9 de abril de 2021, del Consell, sobre el proyecto piloto de elaboración participativa del presupuesto de la Generalitat. [2021/4531]

«La participación ciudadana es el derecho que habilita las ciudadanas y los ciudadanos a intervenir, de manera individual o colectiva, en la definición y la aplicación de las políticas públicas y la gestión administrativa a través de procesos de consulta, deliberación, decisión, implementación y evaluación. Es un derecho ampliamente reconocido y que se ha recogido en normas de ámbito municipal, autonómico, estatal e incluso supraestatal. La Asamblea General de las Naciones Unidas aprobó el 10 de diciembre de 1948 la Declaración Universal de los Derechos Humanos que recogía, por primera vez, los derechos fundamentales de todas las personas los cuales se tienen que proteger en todo el mundo. El artículo 21.1 de la misma Declaración garantiza el derecho de toda persona a «participar en el gobierno de su país, directamente o por medio de representantes libremente elegidos».

Por su parte, la Constitución Española insta a impulsar la participación ciudadana en el artículo 9.2: «Corresponde a los poderes públicos promover las condiciones para que la libertad y la igualdad del individuo y de los grupos en los cuales se integra sean reales y efectivas; remover los obstáculos que impidan o dificulten su plenitud y facilitar la participación de todos los ciudadanos en la vida política, económica, cultural y social»; y también en el artículo 23: «1. Los ciudadanos tienen el derecho a participar en los asuntos públicos, directamente o por medio de representantes, libremente elegidos en elecciones periódicas por sufragio universal. 2. Asimismo tienen derecho a acceder en condiciones de igualdad a las funciones y cargos públicos, con los requisitos que señalen las leyes».

El artículo 9.4 del Estatuto de Autonomía de la Comunitat Valenciana reconoce que «Todos los valencianos tienen derecho a participar de forma individual, o colectiva, en la vida política, económica, cultural y social de la Comunitat Valenciana». En la misma línea, el objetivo de la Ley 2/2015, del 2 de abril, de la Generalitat, de transparencia, buen gobierno y participación ciudadana de la Comunitat Valenciana, es, tal como establece el artículo 1.3: «Promover y fomentar la participación ciudadana en los asuntos públicos, de forma individual o colectiva, y regular las relaciones de la Generalitat con la ciudadanía y con organizaciones y entidades de la sociedad civil de la Comunitat Valenciana». Con este objetivo, y tal como se establece en el artículo 44.1.b de la misma ley, mediante este acuerdo se da la oportunidad a participar de manera real y efectiva en la elaboración del anteproyecto de ley de los presupuestos de la Generalitat para el ejercicio 2022.

En definitiva, el marco jurídic actual reconoce la participación ciudadana como un derecho fundamental. A consecuencia de esto, se han sucedido multitud de acuerdos políticos en la misma dirección, también al ámbito autonómico valenciano.

Por un lado, el Acuerdo por un gobierno valenciano de progreso de junio de 2019, al eje 5 Calidad Democrática y Buen Gobierno, se reivindica la voluntad de abrir las puertas de la administración a la ciudadanía y fomentar su participación en la toma de decisiones. Posteriormente, en la declaración institucional sobre los procesos participativos de la Generalitat, de 7 de febrero de 2020, el Consell se comprometió a «dotar la ciudadanía de recursos útiles y eficientes para su participación en los procesos de definición de políticas públicas y de toma de decisiones, y poner en marcha progresivamente procesos participativos en todas las áreas de acción de la Generalitat». Más recientemente, las Corts Valencianes a través de la Resolución de 25 de septiembre de 2020, instaron al Consell a «poner en marcha y coordinar de manera transversal los primeros presupuestos participativos autonómicos a partir de 2021, desarrollándolos en las fases de información y diagnóstico de la situación, propuestas, debate y deliberación colectiva y retorno a la ciudadanía». Se trata, pues, de unos acuerdos políticos que se comprometen a poner en funcionamiento diversos procedimientos participativos que tengan como finalidad empoderar a la ciudadanía.

La modernización tecnológica ha creado nuevos modelos de funcionamiento y organización, fundamentalmente a través de la creación de

socials, que permeten una major participació de la ciutadania. Aquestes noves formes de relació social impliquen una nova lògica a la qual governs i administració han de ser especialment sensibles en el moment actual, de manera que hauran de fer un esforç per afavorir un model de gestió adequat a una societat avançada aportant aquest valor afegit a la seua funció de servei públic.

Entre aquests mecanismes, els pressupostos participatius són una eina capaç d'implicar el conjunt de la societat a millorar el nostre futur de manera col·laborativa. Ara com ara, les experiències participatives com aquesta han tingut un recorregut sobretot en l'àmbit municipal, on moltes localitats valencianes fa anys que estan obrint els comptes públics a la participació dels seus veïns i veïnes. L'aplicació dels pressupostos participatius és, a més, una bona oportunitat per fer ús de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació integrant-les definitivament en la presa de decisions polítiques, que passarien a prendre's d'una manera transversal i horitzontal en una part del pressupost de la Generalitat.

Els pressupostos participatius autonòmics també permeten la vertebració del territori més enllà de la circumscripció electoral a través dels debats col·lectius, del contacte permanent amb el teixit associatiu i de la visualització dels problemes i reptes de la Comunitat Valenciana en el seu conjunt.

Per tot això, i amb la voluntat de dur endavant aquests compromisos, la Conselleria de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica, amb la col·laboració dels diferents departaments, especialment amb la Conselleria d'Hisenda i Model Econòmic, és l'àrea de gestió de la Generalitat competent per a coordinar la posada en marxa del projecte pilot dels primers pressupostos participatius de la Generalitat. L'objectiu és obrir el govern a la ciutadania i garantir una major proximitat a les seues institucions i representants públics.

El punt de partida dels pressupostos participatius és l'acord *Alcem-nos per a la recuperació de la Comunitat Valenciana*, signat en juliol de 2020 amb els distints agents socials, i en concret el document *Alcem-nos Acord Ciutadà. Propostes Ciutadanes*, que recollia les demandes de les entitats civils que participaren del procés. La imatge de consens i d'unitat política en moments d'emergència social i econòmica com l'actual està per damunt de les sigles polítiques, tal com es va demostrar durant l'elaboració del pacte. L'administració pública ha de seguir projectant la voluntat política d'acord i ara ho ha de fer amb la posada en marxa del projecte pilot dels pressupostos participatius valencians. És necessari fer una passa endavant per tal de formalitzar una nova aliança que implique la ciutadania.

Quant al procediment per a dur a terme els primers pressupostos de la Generalitat, es realitzarà a través del nou portal de participació ciutadana GVAPARTICIPA, que es configura com una finestra oberta a la ciutadania per al seu accés directe a diferents eines que li permetran participar activament en la presa de decisions de les polítiques públiques.

A través de la funció Pressupostos Participatius de GVAPARTICIPA, la ciutadania podrà decidir a quins projectes prioritaris es destinaran determinades partides del pressupost de la Generalitat per a 2022.

En conseqüència, d'acord amb l'article 28.c de la Llei 5/1983, de la Generalitat, de 30 de desembre, del Consell, a proposta de la consellera de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica, i del conseller d'Hisenda i Model Econòmic, el Consell, amb la deliberació prèvia, en la reunió de 9 d'abril de 2021,

ACORDA

Primer

Iniciar el projecte pilot d'elaboració participativa del pressupost de la Generalitat per a l'exercici 2022.

Per aquest projecte pilot s'estableix una quantia de 125.000.000,00 € destinada al finançament de les propostes ciutadanes, que podran ser a càrrec dels capítols de despesa II, IV i VI del projecte de llei de pressupostos.

redes sociales, que permiten una mayor participación de la ciudadanía. Estas nuevas formas de relación social implican una nueva lógica a la cual gobiernos y administración tienen que ser especialmente sensibles en el momento actual, de forma que tendrán que hacer un esfuerzo para favorecer un modelo de gestión adecuado a una sociedad avanzada aportando este valor añadido a su función de servicio público.

Entre estos mecanismos, los presupuestos participativos son una herramienta capaz de implicar el conjunto de la sociedad a mejorar nuestro futuro de manera colaborativa. Por ahora, las experiencias participativas como esta han tenido un recorrido sobre todo al ámbito municipal, donde muchas localidades valencianas hace años que están abriendo las cuentas públicas a la participación de sus vecinos y vecinas. La aplicación de los presupuestos participativos es, además, una buena oportunidad para hacer uso de las nuevas tecnologías de la información y de la comunicación integrándolas definitivamente en la toma de decisiones políticas, que pasarían a tomarse de una manera transversal y horizontal en una parte del presupuesto de la Generalitat.

Los presupuestos participativos autonómicos también permiten la vertebración del territorio más allá de la circunscripción electoral a través de los debates colectivos, del contacto permanente con el tejido asociativo y de la visualización de los problemas y retos de la Comunitat Valenciana en su conjunto.

Por todo esto, y con la voluntad de llevar adelante estos compromisos, la Conselleria de Participación, Transparència, Cooperación y Calidad Democrática, con la colaboración de los diferentes departamentos, especialmente con la Conselleria de Hacienda y Modelo Económico, es el área de gestión de la Generalitat competente para coordinar la puesta en marcha del proyecto piloto de los primeros presupuestos participativos de la Generalitat. El objetivo es abrir el gobierno a la ciudadanía y garantizar una mayor proximidad a sus instituciones y representantes públicos.

El punto de partida de los presupuestos participativos es el acuerdo *Levantémonos para la recuperación de la Comunitat Valenciana*, firmado en julio de 2020 con los distintos agentes sociales, y en concreto el documento *Levantémonos Acuerdo Ciudadano. Propuestas Ciudadanas*, que recogía las demandas de las entidades civiles que participaron del proceso. La imagen de consenso y de unidad política en momentos de emergencia social y económica como el actual está por encima de las siglas políticas, tal como se demostró durante la elaboración del pacto. La administración pública tiene que seguir proyectando la voluntad política de acuerdo y ahora lo tiene que hacer con la puesta en marcha del proyecto piloto de los presupuestos participativos valencianos. Es necesario dar un paso adelante para formalizar una nueva alianza que implique la ciudadanía.

En cuanto al procedimiento para llevar a cabo los primeros presupuestos de la Generalitat, se realizará a través del nuevo portal de participación ciudadana GVAPARTICIPA, que se configura como una ventana abierta a la ciudadanía para su acceso directo a diferentes herramientas que le permitirán participar activamente en la toma de decisiones de las políticas públicas.

A través de la función Pressupostos Participatius de GVAPARTICIPA, la ciudadanía podrá decidir a qué proyectos prioritarios se destinarán determinadas partides del presupuesto de la Generalitat para 2022.

En consecuencia, de acuerdo con el artículo 28.c de la Ley 5/1983, de la Generalitat, de 30 de diciembre, del Consell, a propuesta de la consellera de Participación, Transparència, Cooperación y Calidad Democrática, y del conseller de Hacienda y Modelo Económico, el Consell, previa deliberación, en la reunión de 9 de abril de 2021,

ACUERDA

Primero

Iniciar el proyecto piloto de elaboración participativa del presupuesto de la Generalitat para el ejercicio 2022.

Por este proyecto piloto se establece una cuantía de 125.000.000,00 € destinada a la financiación de las propuestas ciudadanas, que podrán ser a cargo de los capítulos de gasto II, IV y VI del proyecto de ley de presupuestos.

Segon

La Conselleria de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica establirà els requisits, terminis i procediment a dur a terme en 2021 sobre el procés de participació ciutadana, el qual constarà de les fases d'informació, presentació de propostes, revisió de viabilitat legal i econòmica de les propostes, fase de suports ciutadans, avaluació, publicació dels imports dels projectes, votació final i publicació dels resultats.

La Conselleria d'Hisenda i Model Econòmic, en l'ordre per la qual es dicten les normes per a l'elaboració del pressupost de la Generalitat per a l'exercici 2022, establirà les regulacions necessàries relatives al projecte de pressupostos participatius de la Generalitat.

Tercer

El procediment per a l'elecció i prioritització dels projectes es realitzarà a través d'un procés participatiu gestionat a través de la plataforma GVAPARTICIPA. En aquest procés, la ciutadania podrà proposar projectes de la competència de la Generalitat que hauran de ser avaluats i valorats econòmicament per una comissió tècnica formada per personal tècnic i titulars dels òrgans directius o superiors de l'Administració de la Generalitat designats per la Conselleria de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica, a proposta de la Presidència i la resta de conselleries.

Únicament els projectes que complisquen els requisits de l'àmbit objectiu del procés passaran a la fase de votacions. Els projectes més votats, i fins que s'exhaurisca la disponibilitat pressupostària, seran incorporats en el projecte de pressupostos de la Generalitat per a l'exercici 2022 per cada departament competent en els termes que regule l'ordre per la qual es dicten les normes per a l'elaboració del pressupost de la Generalitat per a l'exercici 2022.

Quart

Les propostes ciutadanes definitives derivades del procés de participació celebrat a l'efecte, i subjecte als requisits establerts anteriorment, s'incorporaran als capítols de despesa del pressupost de l'exercici 2022, fins a exhaurir la disponibilitat pressupostària destinada a la decisió ciutadana.

Cinqué

La Secretaria Autònoma de Participació i Transparència és l'òrgan superior encarregat de l'impuls i la coordinació de tots els departaments de la Generalitat en cadascuna de les fases del projecte pilot de pressupostos participatius autònoms establertes en l'apartat segon.

Sisé

Es constitueix una comissió per a l'organització del projecte pilot d'elaboració dels pressupostos participatius formada per les persones titulars de la Secretaria Autònoma de Participació i Transparència, de la Secretaria Autònoma d'Hisenda, de la Direcció General de Participació Ciutadana i de la Direcció General de Pressupostos.

Seté

Es constitueix una comissió de seguiment formada per les persones titulars de les sotssecretaries dels departaments de l'Administració de la Generalitat, presidida per la persona titular de la Secretaria Autònoma de Participació i Transparència.»

València, 9 d'abril de 2021

La consellera secretària,
MÓNICA OLTRA JARQUE

Segundo

La Conselleria de Participación, Transparencia, Cooperación y Calidad Democrática establecerá los requisitos, plazos y procedimiento a llevar a cabo en 2021 sobre el proceso de participación ciudadana, que constará de las fases de información, presentación de propuestas, revisión de viabilidad legal y económica de las propuestas, fase de apoyos ciudadanos, evaluación, publicación de los importes de los proyectos, votación final y publicación de los resultados.

La Conselleria de Hacienda y Modelo Económico, en la orden por que se dictan las normas para la elaboración del presupuesto de la Generalitat para el ejercicio 2022, establecerá las regulaciones necesarias relativas en el proyecto de presupuestos participativos de la Generalitat.

Tercero

El procedimiento para la elección y priorización de los proyectos se realizará a través de un proceso participativo gestionado a través de la plataforma GVAPARTICIPA. En este proceso, la ciudadanía podrá proponer proyectos de la competencia de la Generalitat que tendrán que ser evaluados y valorados económicamente por una comisión técnica formada por personal técnico y titulares de los órganos directivos o superiores de la Administración de la Generalitat designados por la Conselleria de Participación, Transparencia, Cooperación y Calidad Democrática, a propuesta de la Presidencia y el resto de consellerias.

Únicamente aquellos proyectos que cumplan los requisitos del ámbito objetivo del proceso pasarán a la fase de votaciones. Aquellos proyectos más votados, y hasta que se agote la disponibilidad presupuestaria, resultarán incorporados en el proyecto de presupuestos de la Generalitat para el ejercicio 2022 por cada departamento competente en los términos que regule la Orden por la cual se dictan las normas para la elaboración del presupuesto de la Generalitat para el ejercicio 2022.

Cuarto

Las propuestas ciudadanas definitivas derivadas del proceso de participación celebrado al efecto, y sujeto a los requisitos establecidos anteriormente, se incorporarán a los capítulos de gasto del presupuesto del ejercicio 2022, hasta agotar la disponibilidad presupuestaria destinada a la decisión ciudadana.

Quinto

La Secretaría Autónoma de Participación y Transparencia es el órgano superior encargado del impulso y la coordinación de todos los departamentos de la Generalitat en cada una de las fases del proyecto piloto de presupuestos participativos autònoms establecidas en el apartado segundo.

Sexto

Se constituye una comisión para la organización del proyecto piloto de elaboración de los presupuestos participativos formada por las personas titulares de la Secretaría Autónoma de Participación y Transparencia, de la Secretaría Autónoma de Hacienda, de la Dirección General de Participación Ciudadana y de la Dirección General de Presupuestos.

Séptimo

Se constituye una comisión de seguimiento formada por las personas titulares de las subsecretarías de los departamentos de la Administración de la Generalitat, presidida por la persona titular de la Secretaría Autónoma de Participación y Transparencia.»

València, 9 de abril de 2021

La consellera secretària,
MÓNICA OLTRA JARQUE